

«АНАЛІЗ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ»

Матеріали для дистанційного навчання студентів у 2020/2021 н.р.

Викладач: канд.мистецтвознавства, в.о.професорки кафедри теорії музики

Філатова Тетяна Володимирівна

Студенти факультету народних інструментів, 2 курс, група Б

Тема I. Предмет аналізу музичних творів: мета та завдання.

Ключові тези: Музичний твір – визначення. Зміст музичного твору, його обумовленість взаємодією комунікативних, соціальних, психологічних, семіотичних ознак. Множинність його інтерпретацій. Різновиди музичного твору. Текст музичного твору. Обумовленість численності інтерпретацій різноманітністю форм існування музичного твору. Наявність різних визначень поняття музична форма в сучасному музикознавстві, діалектична єдність форми-процесу та форми-кристалу. Множинність методів аналізу музичного твору.

Ключові слова і поняття: музичний твір, інтерпретація, текст музичного твору, музична форма, методи аналізу музичних творів.

Рекомендована література:

1. Задерацкий В. Музыкальная форма. Вып. 1. – М. : Музыка, 1995.
2. Кюрегян Т. Форма в музыке XVII – XX веков. М. : Сфера, 1998. – 344 с.
3. Мазель Л. Строение музыкальных произведений. – М. : Музыка, 1979.
4. Мазель Л., Цуккерман В. Анализ музыкальных произведений. – М., 1967.
5. Москаленко В. Лекции по музыкальной интерпретации: учебное пособие. – К. : 2012
6. Холопов Ю. Принцип классификации музыкальных форм // Теоретические проблемы музыкальных форм и жанров. – М.: Музыка, 1971.
7. Холопова В. Музыка как вид искусства. – М., 1990.
8. Холопова В. Формы музыкальных произведений. – СПб: Лань, 2001. – 496 с.
9. Холопов Ю. Введение в музыкальную форму. – М: МГК, 2006. – 432 с.
10. Григорьева Г. Музыкальные формы XX века. – М.: Владос, 2004. – 175 с.
11. Ручьевская Е. Классическая музыкальная форма. – СПб.: Композитор, 1998. – 268 с.

Дидактичні матеріали для музичної ілюстрації лекції

I.С.Бах

PRAELUDIUM XII.

PRAELUDIUM IV.

Measures 1-10 of Praeludium IV. The piece is in G major (one sharp) and 3/4 time. It features a flowing melody in the right hand and a supporting bass line in the left hand. Measure numbers 5 and 10 are indicated below the staff.

46

FUGA XII.

a 4.

Measures 1-10 of Fuga XII. The piece is in E-flat major (three flats) and 4/4 time. It is marked 'a 4.' (all four parts). The score shows a complex fugue texture with multiple voices. Measure numbers 5 and 10 are indicated below the staff.

FUGA XIV.

a 4.

Measures 1-5 of Fuga XIV. The piece is in G major (one sharp) and 4/4 time. It is marked 'a 4.' (all four parts). The score shows a complex fugue texture with multiple voices. Measure number 5 is indicated below the staff.

FUGA XXIV.

a 4.
Largo.

Measures 1-5 of Fuga XXIV. The piece is in G major (one sharp) and 4/4 time. It is marked 'a 4.' (all four parts) and 'Largo.' (slow). The score shows a complex fugue texture with multiple voices. Measure number 5 is indicated below the staff.

Nº 16. CHOR.

2 Fl. Viol. I/II Va. Continuo

Sopr. II.

Alt.

Ten.

Bass.

Fl.

Viol.

Viol.

6

fi - xus, cru - ci - fi - xus,

Cru - ci - fi - xus,

Cru - ci - fi - xus, cru - ci - fi - xus,

Cru - ci - fi - xus, cru - ci -

12

A

cru - ci - fi - xus e - ti - am pro no - bis,

cru - ci - fi - xus, cru - ci - fi - xus e - ti - am pro

fi - xus, cru - ci - fi - xus,

Edition Peters.

8246

Nº 7. Lacrymosa.

Larghetto.

Soprano. *p* La - crymo - sa

Alto. *p* La - crymo - sa

Tenore. *p* La - crymo - sa

Basso. *p* La - crymo - sa

Piano. *p* Corni di B., Fag.

di - es il - la, qua re - sur - get ex fa - vil - la

di - es il - la, qua re - sur - get ex fa - vil - la

di - es il - la, qua re - sur - get ex fa - vil - la

di - es il - la, qua re - sur - get ex fa - vil - la

e Tromboni.

cresc. ju - di - can - dus ho - mo re - us. *G* sotto voce La - cry - mo - sa

cresc. ju - di - can - dus ho - mo re - us. *sotto voce* La - cry - mo - sa

cresc. ju - di - can - dus ho - mo re - us. *sotto voce* La - cry - mo - sa

cresc. ju - di - can - dus ho - mo re - us. *sotto voce* La - cry - mo - sa

cresc. ju - di - can - dus ho - mo re - us. *G* La - cry - mo - sa

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Самостійна робота

1. Визначити риторичні фігури в творах композиторів барокової епохи.
2. Скласти за матеріалами лекції інформаційну таблицю основних понять та їх визначень провідними науковцями.

Тема II. Музичний жанр. Музичний стиль.

Ключові тези: Музичний жанр – визначення поняття. Способи об'єднання творів у великі жанрові групи. Класифікація жанрів: первинні-вторинні, прості-складні, вокальні-інструментальні тощо. Жанрові параметри: життєве призначення, умови побутування, жанровий зміст, засоби жанрової виразності. Основні жанрові начала тематизму: декламаційність, розспівність, моторика. Методи жанрового розвитку тематизму. Стиль – етимологія поняття. Визначення. Еволюція поняття. Ієрархічність побудови стилю. Поняття полістилістики в музиці ХХ ст.

Ключові слова і поняття: музичний жанр, жанрові параметри, жанрові начала тематизму, жанровий розвиток, музичний стиль, полістилістика.

Рекомендована література:

1. Задерацкий В. Музыкальная форма. Вып. 1. – М.: Музыка, 1995.
2. Мазель Л. Стрoение музыкальных произведений. – М.: Музыка, 1979
3. Мазель Л., Цуккерман В. Анализ музыкальных произведений. – М., 1967.
4. Михайлов М. Стиль в музыке. – Л.: Музыка, 1981.
5. Назайкинский Е. Стиль и жанр в музыке. – М.: Владос, 2003.
6. Ручьевская Е. Классическая музыкальная форма. Учебник по анализу. – СПб.: Композитор, 1998.
7. Скребков С. Художественные принципы музыкальных стилей. – М.: Музыка, 1973.
8. Сохор А. Вопросы социологии и эстетики музыки. Статьи и исследования. – Л.: Сов. композитор, 1981. – Вып. 2.
9. Цуккерман В. Музыкальные жанры и основы музыкальных форм. – М.: Музыка, 1964.

Дидактичні матеріали для музичної ілюстрації лекції

Vivace. M.M. ♩ = 50.

f *cresc.* *ff* *p scherz.*

cre - scen - do

Tempo giusto.

1 Lento

Шопен. Ноктюрн, оп. 48 № 1

Largo.

4.

Ф. Шуберт

Mäßig [В умеренном темпе]

Песньмо-я ле-тит смольбо-ю ти-хо в час но-ч-ной.
Слышишь ро-ще за-звуча-ли пе-сни со-ло-вья?
Lei-se fle-hen mei-ne Lie-der durch die Nacht zu dir;
Hörst die Nach-ti-gal-ien schlagen? Ach! Sie fle-hen dich,

Grandioso **Лист. Соната h-moll**

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Музичний практикум та теорії жанру і стилю

1. *Виявити первинні жанрові основи тематизму в обраних творах з власного репертуару і зробити письмову або усну доповідь з цього приводу.*
2. *Скласти інформаційну таблицю основних понять та їх визначень. Побудувати класифікацію музичних жанрів.*

Тема III. Музична мова та мовлення.

Ключові тези: Функції мови як основного комунікативного фактора. Мовні властивості музики. Структурно-функціональна модель музичної мови. Музичне смислоутворення, музичні знаки. Засоби музичної виразності як конкретні прояви музичної мови. Класифікація засобів музичної виразності. Музичне мовлення та його специфіка. Способи взаємодії мови та мовлення.

Ключові слова і поняття: мова, музична мова, мовлення, музичне мовлення, музичні знаки, засоби музичної виразності.

Рекомендована література:

1. Задерацкий В. Музыкальная форма. Вып. 1. – М.: Музыка, 1995
2. Мазель Л. Строение музыкальных произведений. – М.: Музыка, 1979.
3. Мазель Л., Цуккерман В. Анализ музыкальных произведений. – М., 1967.
4. Протопопов В. Очерки из истории музыкальных форм XVI-XIX веков. – М.: Музыка, 1979.
5. Ручьевская Е. Классическая музыкальная форма. Учебник по анализу. – СПб.: Композитор, 1998.
6. Холопова В. Музыка как вид искусства. – М., 1990.
7. Холопова В. Формы музыкальных произведений. Учебное пособие. – СПб.: Лань, 1999.
8. Шип С. Музична форма від звуку до стилю. – К.: Заповіт, 1998.
9. Шип С. Музыкальная речь и язык музыки. – Одесса: Изд-во ОДК им. А.В.Неждановой, 2001.

Дидактичні матеріали для музичної ілюстрації лекції

78 *Andante* Чайковский, „Евгений Онегин“
Кто ты: мой ангел ли храни-тель

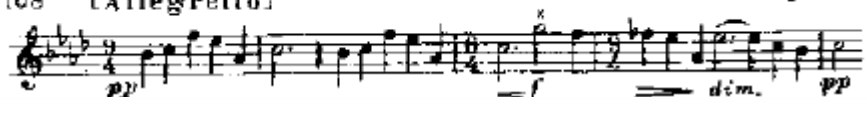
105 *Allegretto* Верди, „Травмата“

90 *[Larghetto]* Моцарт, „Реквием“
Lacrimosa
qua re sur get ex fa vil la

108 *[Allegretto]* Рахманинов, „Сирень“

117 *Vivace* Прокофьев, „Ромео и Джульетта“

Музичний практикум та проблеми музичної мови і мовлення.

1. Проаналізувати різні типи мелодики з творів власного репертуару (усно).
2. Систематизувати поняття мелодії, ритму, метру, навести класифікацію музичного ритму за принципами регулярності/нерегулярності; акцентності / безакцентності.
3. Визначити на слух різновид ритмічної організації у наданих творах Прокоф'єва, Шостаковича, Стравінського, Дебюсі, Месіана.

Тема IV. Тема та тематизм.

Ключові тези: Тема та її статус у музичному творі. Музична тема як найбільш повна та завершена форма інтонаційного втілення музичного образу. Тема як структурний елемент. Структурна різноманітність і жанрова змінність теми. Види тем. Поняття темоутворення. Тема та тематичне ядро. Композиційні процеси в темі. Поняття тематичного комплексу. Особливі форми тематизму: розсереджений тематизм. Поняття фону та рельєфу та їх різновиди.

Ключові слова і поняття: музична тема, темоутворення, тематичне ядро, тематизм.

Рекомендована література:

1. Задерацкий В. Музыкальная форма. Вып. 1. – М.: Музыка, 1995
2. Мазель Л. Строение музыкальных произведений. – М.: Музыка, 1979.
3. Мазель Л., Цукерман В. Анализ музыкальных произведений. – М., 1967.
4. Ручьевская Е. Классическая музыкальная форма. Учебник по анализу. – СПб.: Композитор, 1998.
5. Ручьевская Е. Функции музыкальной темы. – Л.: Музыка, 1977.
6. Холопова В. Формы музыкальных произведений. Учебное пособие. – СПб.: Лань, 1999.
7. Шип С. Музична форма від звуку до стилю. – К.: Заповіт, 1998.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Музичний практикум з проблем музичного тематизму.

1. Проаналізувати різні типи тем з творів власного репертуару (усно).

2. Систематизувати поняття теми, тематизму, визначити різновиди тем за фактурними ознаками; навести роди тематизму; композиційні і синтаксичні характеристики теми; види тематичного розвитку.
3. Зібрати матеріали лекції за основними теоретичними позиціями, визначеннями та класифікаціями (письмово).

Тема V. Музичний синтаксис, масштабно-синтаксичні структури.

Ключові тези: Визначення поняття музичного синтаксису. Складові музичного синтаксису. Субмотив як найменша складова музичної тканини. Мотив як основа формування та розвитку тематичного комплексу. Фраза, її структурний та інтонаційний статус. Період як найбільш масштабна синтаксична структура та речення як його складова. Масштабно-синтаксичні структури та їх роль у становленні та видозмінненні тематичного матеріалу. Класифікація масштабно-синтаксичних структур: періодичність, дроблення, підсумовування, дроблення з замиканням.

Ключові слова і поняття: музичний синтаксис, субмотив, мотив, фраза, період, речення, масштабно-синтаксичні структури.

Рекомендована література:

1. Задерацкий В. Музыкальная форма. Вып. 1. – М.: Музыка, 1995
2. Мазель Л. Строеение музыкальных произведений. – М.: Музыка, 1979.
3. Мазель Л., Цуккерман В. Анализ музыкальных произведений. – М., 1967.
4. Ручьевская Е. Классическая музыкальная форма. Учебник по анализу. – СПб.: Композитор, 1998.
5. Холопова В. Формы музыкальных произведений. Учебное пособие. – СПб.: Лань, 1999.
6. Шип С. Музична форма від звуку до стилю. – К.: Заповіт, 1998.
- 7.

Дидактичні матеріали для музичної ілюстрації лекції

312 Allegro moderato Чайковский „Евгений Онегин“

321 Assai lento Шопен. Прелюдия b - moll

80

Й. Гайди. Соната для фортепиано №37, ре мажор (такты 1–8)
Allegro con brio

f

meno f

84

П. Чайковский. 6 симфония, ч. IV

f

mf

p

Moderato

Средь шум-но- го ба- ла слу- чай- по
в тре- во- ге мир- ской су- е- ты те-
- бя я у- ви- дел, по тай- на
тво- я по- кры- ва- ла чер- ты.

365

Бах. Скрипичный концерт

366

Passionato

Шуман. „Карнавал“

Русская народная песня
(Сб. Балакирева)

381 Allegro vivo

Под ильонь-ю зе- ле- но- ю, под кудря- вой зе- ле- ной!
се- дел мо- ло- дец та- кой, да ве- же- на- тый хо- ло- до- той.

383

Moderato

Русская народная песня
(Сб. Балакирева)

Ван- ды наш ко- ло- дец, ван- ды наш глу- бо- кий,
а что те- бе во- ды нет, а что те- бе во- ды нет?

397

Allegro moderato

Бородин. „Князь Игорь“

398

Andante

Римский-Корсаков. „Садко“

[Moderato]

Шопен. Вальс, op. 69 № 2

400

Tempo di Minuetto

Бетховен. 20-я соната

Чайковский. Вальс из „Детского альбома“

406

Allegro vivaci

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Музичний практикум та проблеми музичного синтаксису і масштабно-синтаксичних структур.

1. *Скласти за матеріалами лекції інформаційну таблицю основних понять та її визначень (письмово).*
2. *Навести музичні приклади з творів власного репертуару на всі типи музично-синтаксичних структур, обґрунтувати висновки.*
3. *Підготувались до модульної контрольної роботи №1 (письмові тести).*

Письмова перевірка знань: модульна тестова контрольна робота №1.

Питання для самоперевірки.

До модулю I. Принципи організації матеріалу в музичному творі.

Змістовий модуль 1. Специфіка музичного мовлення та способи його організації.

- Назвати способи існування музичного твору.
- Що таке текст музичного твору?
- В чому полягає специфіка музичної інтерпретації?
- Визначити поняття музичного жанру.
- Назвати існуючі жанрові класифікації.
- Що таке жанрові начала в музиці?
- В якому співвідношенні один до одного знаходяться індивідуальний (персональний), національний (етнічний) та історичний стилі?
- Що таке полістилістика?

- Назвати основні принципи жанрового та стильового аналізу музичного твору.
- Дати визначення понять музичної мови та музичного мовлення,
- Дати детальну характеристику кожного із засобів музичної виразності.
- Прослідкувати еволюцію засобів музичної виразності по відношенню до різних музичних стилів.
- Що розуміється під темою музичного твору?
- Охарактеризувати основні види тем.
- Дати визначення: мотиву, субмотиву, фразі реченню.
- Що таке: дроблення, підсумовування, дроблення з замиканням, пара періодичностей.
- Визначити поняття функції та структури музичної композиції.

Рекомендовані практичні завдання для самостійної роботи

Проаналізувати наступні твори:

Проаналізувати особливості теми та її розвитку в творах:

Ф. Шопен. Прелюдія № 6 h-moll; Прелюдія № 20 c-moll;
Л. Бетховен. Соната № 14 (1 ч.).

Проаналізувати з точки зору масштабно-синтаксичних структур музичні твори:

Л. Бетховен. Соната для фортепіано № 17, I ч.; Соната для фортепіано № 7, III ч.;
П. Чайковський. „Пори року”, „На трійці”;
Й. Гайдн. Квартет № 12 (ор.76 № 2), ч. II;
В. Моцарт. Соната для скрипки d-moll;
Д. Шостакович. Симфонія № 5, ч. II.

Проаналізувати твори з різним типом викладення музичного матеріалу:

- а) експозиційним – Ф. Шопен. Прелюдія № 7,
- б) розвиваючим – Л. Бетховен. Соната для фортепіано № 1, III ч. (середина тріо),
- в) завершуючим – П. Чайковський. Романс „Ночи безумные” (перші 8 тактів).

Проаналізувати наступні твори:

Ф. Шуберт. „В путь”; „Лісовий цар”;
М. Глінка. „В крови горит огонь желанья”; „Не пой, красавица, при мне”; „Жайворонок”;
„Венеціанська ніч”; „Не искушай”;
М. Мусоргський. „Пісні і танці смерті”: № 1 „Колискова”;
П. Чайковський. „Пікова дама”: романс Поліни; романс „То было раннею весной”.